

**STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 5
IM. HENRYKA SIENKIEWICZA
W SZCZECINIE**

Podstawa prawna:

1. *Konwencja o prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.)*
2. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)*
3. *Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1606).*
4. *Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2012, poz. 1169)*
5. *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 984 ze zm.)*
6. *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.)*
7. *Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1781)*
8. *Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie Małoletnich (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 31 z późn. zm.)*
9. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 289, 535 oraz 1606)*
10. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870)*
11. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.).*
12. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm.).*
13. *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.) -art. 23 i 24*
14. *Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.).*

Preambuła

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez Pracowników Szkoły i osoby współpracujące ze Szkołą (wolontariusze, stażyści, praktykanci, przedstawiciele instytucji, firm i in.) jest działanie dla dobra Małoletnich i w ich najlepszym interesie. Personel placówki, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych danej placówki oraz swoich kompetencji. Członkowie personelu Szkoły traktują Małoletnich z szacunkiem oraz uwzględniają ich potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec Małoletnich przemocy w jakiegokolwiek formie. Standardy Ochrony Małoletnich obowiązują wszystkich Pracowników Szkoły i osoby współpracujące ze Szkołą. Zawierają wytyczne dotyczące postępowania w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i dobra Małoletnich.

Spis treści

Podstawa prawna:	1
Preambuła	2
Rozdział I.....	6
INFORMACJE OGÓLNE.....	6
Standardy Ochrony Małoletnich w Szkole Podstawowej Nr 5 im. Henryka Sienkiewicza w Szczecinie.....	6
Podstawowe terminy	7
OBSZARY STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH	8
Rozdział III.....	9
ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY UCZNIEM A PERSONELEM SZKOŁY	9
Rekrutacja Pracowników zapewniająca bezpieczeństwo Małoletnim	9
Zasady bezpiecznych relacji na płaszczyźnie Pracownik Szkoły – Małoletni.....	10
Bezwzględnie zakazane zachowania personelu względem Małoletnich	11
Dopuszczalne zachowania respektujące nietykalność Małoletniego	12
Kontakty z Małoletnimi	12
1. Kontakt z Małoletnim powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów edukacyjnych lub wychowawczych.	12
2. Kontakt poza godzinami pracy z jest zabroniony, chyba że zachodzi uzasadniona konieczność.	12
Rozdział IV	13
ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY MAŁOLETNIAMI ..	13
Rozdział V	14
ZASADY ROZPOZNAWANIA I REAGOWANIA NA CZYNNIKI RYZYKA I SYMPTOMY KRZYWDZENIA UCZNIÓW	14
Czynniki ryzyka krzywdzenia Małoletnich	14
Symptomy krzywdzenia Dzieci.....	15
Reagowanie w sytuacjach budzących niepokój	18
ROZDZIAŁ VI	19
ZASADY I PROCEDURA PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA KRZYWDZENIA LUB POSIADANIA INFORMACJI O KRZYWDZENIU MAŁOLETNIEGO	19
Podejrzenie krzywdzenia Małoletniego przez Pracownika Szkoły:	20
Podejrzenie krzywdzenia Małoletniego przez rówieśników	21
Podejrzenia krzywdzenia Małoletniego przez jego Rodzica/Opiekuna prawnego	21
ROZDZIAŁ VII	22
WSZCZYNANIE PROCEDURY NIEBIESKIE KARTY	22
Informacje ogólne.....	22

Definicje przemocy.....	22
Realizacja Procedury Niebieskie Karty w Szkole Podstawowej nr 5 im. Henryka Sienkiewicza w Szczecinie.....	23
ROZDZIAŁ VIII	25
ZASADY OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH MAŁOLETNIEGO.....	25
ROZDZIAŁ IX	26
ZASADY OCHRONY WIZERUNKU MAŁOLETNIEGO	26
Nasze wartości.....	26
Formy dbania o bezpieczeństwo wizerunku Małoletnich.....	26
Utrwalanie i upublicznianie wizerunku przez przedstawicieli mediów	27
ROZDZIAŁ X	28
ZASADY DOSTĘPU MAŁOLETNICH DO INTERNETU	28
ROZDZIAŁ XI	29
ZASADY USTALENIA PLANU WSPARCIA MAŁOLETNIEGO PO UJAWNIENIU KRZYWDY	29
ROZDZIAŁ XII	30
ZASADY I SPOSÓB UDOSTĘPNIANIA RODZICOM/OPIEKUNOM PRAWNYM ORAZ MAŁOLETNIM STANDARDÓW DO ZAPOZNANIA SIĘ Z NIMI I ICH STOSOWANIA	30
ROZDZIAŁ XIII	30
ZAKRES KOMPETENCJI OSÓB ODPOWIEDZIALNYCH ZA PRZYGOTOWANIE PERSONELU SZKOŁY DO STOSOWANIA STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH.....	30
ROZDZIAŁ XIV	31
MONITOROWANIE STOSOWANIA I AKTUALIZOWANIE STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH.....	31
ROZDZIAŁ XV	31
ZAPISY KOŃCOWE.....	31
ROZDZIAŁ XVI	33
ZESTAWIENIE ZAŁĄCZNIKÓW ZAWARTYCH W STANDARDACH OCHRONY MAŁOLETNICH OBOWIĄZUJĄCYCH W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 5 IM. HENRYKA SIENKIEWICZA W SZCZECINIE	33
Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania Standardów Ochrony Małoletnich	34
Potwierdzenie zapoznania się Małoletnich ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole	35
Potwierdzenie zapoznania się Rodziców/Opiekunów prawnych ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole	37
Karta interwencji.....	39
Notatka ze zdarzenia	40

Kwestionariusz diagnostyczny krzywdzonego Małoletniego	41
Monitoring Standardów– ankieta dla Pracowników	45
Monitoring Standardów– ankieta dla Małoletnich	46
Monitoring Standardów– ankieta dla Rodziców/Opiekunów prawnych	47
Plan Wsparcia Małoletniego	48
Notatka z rozmowy z Rodzicem/ Opiekunem prawnym	49
Notatka z rozmowy z Małoletnim	50
Zalecenia do prowadzenia rozmowy z ofiarą przemocy	51
Telefony pomocowe dla Małoletnich:.....	54
Telefony zaufania dla Dorosłych:.....	54
Instytucje pomocowe.....	56
Informator o instytucjach rządowych i samorządowych, podmiotach oraz organizacjach pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne:	57

Rozdział I.
INFORMACJE OGÓLNE

§ 1.

**Standardy Ochrony Małoletnich w Szkole Podstawowej
Nr 5 im. Henryka Sienkiewicza w Szczecinie**

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez Pracowników Szkoły i osoby współpracujące ze Szkołą (wolontariusze, stażyści, praktykanci, przedstawiciele instytucji, firm i in.) jest działanie dla dobra Małoletnich i w ich najlepszym interesie. Personel placówki, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych danej placówki oraz swoich kompetencji. Członkowie personelu Szkoły traktują Małoletnich z szacunkiem oraz uwzględniają ich potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec Małoletnich przemocy w jakiegokolwiek formie. Standardy Ochrony Małoletnich obowiązują wszystkich Pracowników Szkoły i osoby współpracujące ze Szkołą i zawierają wytyczne dotyczące postępowania w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i dobra Małoletnich.

1. Szkoła Podstawowa nr 5 im. Henryka Sienkiewicza w Szczecinie ustanowiła i wcieliła w życie dokument **Standardy Ochrony Małoletnich**, zawierający konkretne spisane reguły, zasady, praktyki gwarantujące, że Małoletni w szkole są bezpieczni, nie doznają krzywdzenia ze strony Pracowników, wolontariuszy i rówieśników.
2. Personel Szkoły, w tym wolontariusze oraz praktykanci, znają treść dokumentu Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem.
3. Zapisy zawarte w Standardach Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem obowiązują wszystkich Pracowników Szkoły i osoby współpracujące ze Szkołą.
4. W szkole nie są zatrudniane osoby mogące zagrażać bezpieczeństwu Małoletnich.
5. Wszyscy pracownicy potrafią zdiagnozować symptomy krzywdzenia Małoletniego oraz podejmować interwencje w przypadku podejrzenia, że Małoletni jest ofiarą przemocy w szkole lub przemocy domowej.
6. Prowadzone w Szkole działania nie mogą naruszać praw dziecka, praw człowieka, praw określonych w Statucie Szkoły oraz bezpieczeństwa danych osobowych.
7. Małoletni wiedzą, jak unikać zagrożeń w kontaktach z dorosłymi i z rówieśnikami.
8. Małoletni wiedzą, do kogo zwracać się o pomoc w sytuacjach dla nich trudnych i mają świadomość skuteczności podejmowanych w szkole działań.
9. Rodzice/Opiekunowie prawni poszerzają wiedzę i umiejętności o metodach wychowania dziecka bez stosowania przemocy oraz potrafią uczyć dziecko zasad bezpieczeństwa.
10. Prowadzone w Szkole postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia Małoletniego jest zorganizowane w sposób zapewniający mu skuteczną ochronę.

11. Działania podejmowane w ramach ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem są dokumentowane oraz monitorowane i poddawane okresowej weryfikacji przy udziale wszystkich zainteresowanych podmiotów.

§ 2.

Podstawowe terminy

- 1) **Dyrektor Szkoły**- Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 5 im. Henryka Sienkiewicza w Szczecinie;
- 2) **Szkoła**- Szkoła Podstawowa nr 5 im. Henryka Sienkiewicza w Szczecinie;
- 3) **Pracownik, Personel**- osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia;
- 4) **Uczeń, Małoletni, Dziecko**- osoba uczęszczająca do Szkoły Podstawowej nr 5 im. Henryka Sienkiewicza w Szczecinie;
- 5) **Opiekun Ucznia**- osoba uprawniona do reprezentacji Małoletniego, w szczególności jego przedstawiciel ustawowy (Rodzic, Opiekun prawny) lub inna osoba uprawniona do reprezentacji na podstawie przepisów szczególnych lub orzeczenia sądu (w tym rodzina zastępcza);
- 6) **Zgoda Opiekuna Małoletniego** - oznacza zgodę co najmniej jednego z Opiekunów Małoletniego. Jednak w przypadku braku porozumienia między Opiekunami Małoletniego należy poinformować Opiekunów o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny;
- 7) **Krzywdzenie Małoletniego**- należy rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę Małoletniego przez jakąkolwiek osobę. Krzywdzeniem jest:
 - a) przemoc fizyczna – jest to celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej mogą być m. in. złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne. Przemoc fizyczna powoduje lub może spowodować utratę zdrowia bądź też zagrażać życiu;
 - b) przemoc emocjonalna – to powtarzające się poniżanie, upokarzanie i ośmieszanie Małoletniego, nieustanna krytyka, wciąganie Małoletniego w konflikt osób dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, stawianie Małoletniemu wymagań i oczekiwań, którym nie jest on w stanie sprostać;
 - c) przemoc seksualna – to angażowanie Małoletniego w aktywność seksualną przez osobę dorosłą. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym (np. dotykanie Małoletniego, współżycie z Małoletnim) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie Małoletniemu materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm);
 - d) cyberprzemoc – to wszelkie działania podejmowane z wykorzystaniem Internetu, urządzeń elektronicznych lub technologii informacyjno-komunikacyjnych, które mają na celu lub skutkują krzywdzeniem, poniżaniem, zastraszaniem, ośmieszaniem, wykluczaniem albo naruszaniem godności, prywatności lub bezpieczeństwa Małoletniego;

- e) zaniedbywanie – to niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych Małoletniego przez Rodzica lub Opiekuna prawnego, niezapewnienie mu odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa, braku dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego;
- 8) **Dane osobowe Ucznia**- wszelkie informacje umożliwiające identyfikację Ucznia
- 9) **Standardy**- Standardy Ochrony Małoletnich
- 10) **Zespół interwencyjny**- zespół powoływany przez Dyrektora Szkoły w przypadku zgłoszenia

Rozdział II

OBSZARY STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH

§ 3.

Standardy Ochrony Małoletnich wpływają na bezpieczne środowisko Szkoły w zakresie czterech obszarów:

1) Polityki Ochrony Małoletnich, która określa:

- a) zasady bezpiecznej rekrutacji personelu do pracy,
- b) zasady bezpiecznych relacji personel – małoletni,
- c) zasady reagowania na przypadki podejrzenia, że małoletni doświadcza krzywdzenia,
- d) zasady ochrony wizerunku Uczniów i ich danych osobowych,
- e) zasady bezpiecznego korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu,

2) Pracowników – obszar określający:

- a) zasady rekrutacji Pracowników do pracy z Uczniami w Szkole
- b) zasady bezpiecznych relacji personelu z Małoletnimi, wskazujące, jakie zachowania na terenie Szkoły są niedozwolone, a jakie dozwolone w kontakcie z Uczniem,
- c) zasady zapewniania Pracownikom podstawowej wiedzy na temat ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem oraz udzielania pomocy w sytuacjach zagrożenia, w zakresie:
 - rozpoznawania symptomów krzywdzenia Małoletnich,
 - procedur interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia,
 - odpowiedzialności prawnej Pracowników Szkoły, zobowiązanych do podejmowania interwencji,
- d) zasady przygotowania Pracowników pracujących z Uczniami i ich Opiekunami prawnymi do edukowania:
 - Małoletnich na temat ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem,
 - Opiekunów prawnych Uczniów na temat wychowania Małoletnich bez przemocy oraz chronienia ich przed przemocą i wykorzystywaniem,
- e) zasady dysponowania materiałami edukacyjnymi dla Małoletnich i Opiekunów prawnych oraz aktywnego ich wykorzystania,

- 3) **Procedury** – określają działania, jakie należy podjąć w sytuacji krzywdzenia Małoletniego lub zagrożenia jego bezpieczeństwa ze strony personelu Szkoły, członków rodziny, rówieśników i innych osób:
- a) zasady dysponowania danymi kontaktowymi lokalnych instytucji i organizacji, zajmujących się interwencją i pomocą w sytuacjach krzywdzenia Małoletnich (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, CUS, placówki ochrony zdrowia), oraz zapewnienia do nich dostępu wszystkim Pracownikom,
 - b) zasady udostępniania informacji dla Małoletnich na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numerów bezpłatnych telefonów zaufania dla Dzieci i Młodzieży,
- 4) **Monitoring – obszar określający:**
- a) zasady weryfikacji przyjętej polityki ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem – przynajmniej raz na dwa lata, ze szczególnym uwzględnieniem analizy sytuacji związanych z wystąpieniem zagrożenia bezpieczeństwa Małoletnich,
 - b) zasady organizowania konsultacji z Uczniami i ich Rodzicami/Opiekunami prawnymi.

Rozdział III ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY UCZNIEM A PERSONELEM SZKOŁY

§ 4.

Rekrutacja Pracowników zapewniająca bezpieczeństwo Małoletnim

1. Dyrektor Szkoły weryfikuje kwalifikacje kandydata na Pracownika Szkoły, w tym stosunek do wartości podzielanych przez placówkę, takie jak ochrona praw Małoletnich i szacunek do ich godności, na drodze rozmowy rekrutacyjnej oraz przez zapoznanie się z dokumentacją, zawierającą dane dotyczące wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, przebiegu dotychczasowego zatrudnienia kandydata/kandydatki.
2. Placówka może prosić kandydata o przedstawienie referencji od poprzedniego pracodawcy lub o podanie kontaktu do osoby, która takie referencje może wystawić. Podstawą dostarczenia referencji lub kontaktu do byłych pracodawców jest zgoda kandydata/kandydatki.
3. Dyrektor Szkoły, przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem Małoletnich lub z opieką nad nimi, zobowiązany jest do uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zamieszczone w *Rejestrze z dostępem ograniczonym lub Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu Małoletnich poniżej lat 15* wydała postanowienie o wpisie w Rejestr;

4. Dyrektor Szkoły uzyskuje informacje z Rejestru z dostępem ograniczonym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości;
5. Informacje zwrotne otrzymane z systemu teleinformatycznego Dyrektor Szkoły drukuje i składa do części A akt osobowych, związanych z nawiązaniem stosunku pracy. To samo dotyczy Rejestru osób, w stosunku do których *Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec Małoletniego poniżej lat 15*, wydała postanowienie o wpisie w Rejestr. Przy czym w przypadku tego drugiego Rejestru wystarczy wydrukować stronę internetową, na której widnieje komunikat, że dana osoba nie figuruje w rejestrze;
6. Dyrektor Szkoły od kandydata pobiera informację z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności;
7. Jeżeli kandydat posiada obywatelstwo inne niż polskie, wówczas powinien przedłożyć również informację z rejestru karnego państwa, którego jest obywatelem, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontarystycznej związanej z kontaktami z Małoletnimi bądź informację z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawania informacji dla wyżej wymienionych celów;
8. Każda osoba zatrudniona w placówce jest zobowiązana podpisać oświadczenie o niekaralności wraz z potwierdzeniem faktu o zapoznaniu się i zobowiązaniu do stosowania Standardów obowiązujących w Szkole- **załącznik nr 1**.
9. Przed przystąpieniem do wykonywania swoich obowiązków, każdy Pracownik zapoznaje się ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole.

§ 5.

Zasady bezpiecznych relacji na płaszczyźnie Pracownik Szkoły – Małoletni

1. Podstawową zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez personel Szkoły jest działanie dla dobra Małoletniego i w jego interesie. Personel traktuje Ucznia z szacunkiem, uwzględnia jego godność i potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec Małoletniego w jakiegokolwiek formie;
2. Pracownik Szkoły zobowiązany jest do utrzymywania profesjonalnej relacji z Małoletnimi, zwracania uwagi na to, czy jego działanie, komunikat, reakcja wobec Małoletnich są odpowiednie do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych Uczniów.
3. Zasady bezpiecznych relacji personelu z Małoletnimi obowiązują wszystkich Pracowników i osoby współpracujące ze Szkołą.
4. Znajomość i zaakceptowanie zasad są potwierdzone podpisaniem oświadczenia- **załącznik nr 1**, o którym mowa w § 4. pkt 8.
5. Pracownik Szkoły w kontakcie z Uczniami:
 - zachowuje cierpliwość i odnosi się do nich z szacunkiem;
 - uważnie wysłuchuje Małoletnich i stara się udzielać im odpowiedzi dostosowanej do sytuacji oraz ich wieku;

- unika faworyzowania i traktuje Małoletnich równo, niezależnie od ich płci, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia, niepełnosprawności;
 - uwzględnia potrzeby Małoletnich;
 - bierze pod uwagę bezpieczeństwo wszystkich Małoletnich;
 - zachowuje w poufności informacje uzyskane w związku z pełnioną funkcją lub wykonywaną pracą, dotyczące zdrowia, potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych, seksualności, orientacji seksualnej, pochodzenia, poglądów politycznych, przekonań religijnych lub światopoglądów Małoletnich;
 - nie zawstydzia Małoletniego, nie lekceważy, nie upokarza i nie obraża;
 - nie krzyczy, chyba że wymaga tego sytuacja niebezpieczna (np. ostrzeżenie);
 - nie ujawnia drażliwych informacji o Małoletnim osobom do tego nieuprawnionym, dotyczy to także ujawniania jego wizerunku;
6. W przypadku konieczności rozmowy z Małoletnim na osobności, Pracownik powinien pozostawić niezakłuczone drzwi, umożliwiając swobodne wejście i wyjście z pomieszczenia.
7. Małoletni ma prawo do prywatności, odstąpienie od zasad poufności każdorazowo musi być uzasadnione, a Małoletni o takim fakcie powinien być jak najszybciej poinformowany.

§ 6.

Bezwzględnie zakazane zachowania personelu względem Małoletnich

1. Pracownikowi Szkoły pod groźbą kary, w tym utraty pracy i więzienia, bezwzględnie zabrania się:
 - proponowania Małoletnim papierosów, e-papierosów, alkoholu i innych używek (narkotyków, dopalaczy);
 - nawiązywania relacji seksualnych z Małoletnim;
 - składania Małoletniemu propozycji o charakterze seksualnym i pornograficznym oraz udostępniania takich treści;
 - niestosownego żartowania w obecności Małoletnich, używania wulgaryzmów, wykonywania obraźliwych gestów, wypowiadania treści o zabarwieniu seksualnym;
 - wykorzystywania przewagi fizycznej i stosowania gróźb.
2. Agresywne zachowanie Pracowników wobec Małoletnich jest niedozwolone.
3. Pracownikom nie wolno Małoletnich bić, popychać, szturchać itp.
4. Pracownicy nie mogą dotykać Małoletnich w sposób, który może zostać nieprawidłowo zinterpretowany. Jeśli, w odczuciu Pracownika, Małoletni potrzebuje np. przytulenia, powinien on każdorazowo uzasadnić swoje zachowanie względem niego.
5. Pracownicy mają obowiązek unikać niejawnych, ukrytych kontaktów fizycznych z Małoletnim.
6. Pracownicy nie powinni angażować się w brutalne zabawy fizyczne ani w zabawy typu: udawane walki, łaskotanie itp.

7. Jeśli Pracownik jest świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub Małoletnich, zawsze informuje o tym osobę odpowiedzialną i/lub postępuje zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.

§ 7.

Dopuszczalne zachowania respektujące nietykalność Małoletniego

1. Istnieją sytuacje, w których fizyczny kontakt z Małoletnim może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby Małoletniego w danym momencie, uwzględnia wiek Małoletniego, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny.
2. Pracownicy powinni kierować się zawsze profesjonalną wiedzą, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję Małoletniego, pytając jego o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie).
3. Pracownicy powinni zachować świadomość, że nawet przy dobrych intencjach, kontakt fizyczny może być błędnie zinterpretowany przez Małoletniego lub osoby trzecie.
4. Do dopuszczalnych zachowań zalicza się między innymi:
 - asekuracja podczas ćwiczeń gimnastycznych;
 - udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej;
 - pomoc Małoletniemu z niepełnosprawnością fizyczną w poruszaniu się na terenie Szkoły;
 - uścisk dłoni lub „przybicie piątki/żółwika”;
 - dotykanie rąk, ramion czy barków;
 - werbalne pochwalenie;
 - trzymanie się za ręce w trakcie zabawy;
 - trzymanie za ręce małych Uczniów w czasie spaceru.
5. Pracownicy zachowują szczególną ostrożność wobec Małoletnich, którzy doświadczyli nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że Małoletni będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach Pracownik reaguje z wyczuciem, jednak stanowczo, pomagając Małoletniemu zrozumieć znaczenie osobistych granic.

§ 8.

Kontakty z Małoletnimi

1. Kontakt z Małoletnim powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów edukacyjnych lub wychowawczych.
2. Kontakt poza godzinami pracy z jest zabroniony, chyba że zachodzi uzasadniona konieczność.
3. Nie wolno zapraszać Uczniów do swojego miejsca zamieszkania, wszystkie spotkania z Uczniem, jego Rodzicami/Opiekunami prawnymi powinny odbywać się wyłącznie na terenie Szkoły.

4. Zabrania się kontaktowania z Małoletnim i jego Opiekunem prawnym przez prywatny telefon, prywatnego maila lub portale społecznościowe. Nauczyciel nie może zapraszać i przyjmować zaproszeń Małoletnich na mediach społecznościowych.
5. Jeśli Pracownik musi spotkać się z Małoletnim lub jego Rodzicem/Opiekunem prawnym poza godzinami pracy Szkoły, zobowiązany jest poinformować o tym fakcie Dyrekcję (w przypadku spotkania nauczyciela z Uczniem, Rodzic/Opiekun prawny musi wyrazić na taki kontakt pisemną zgodę).
6. W przypadku, gdy Pracownika łączą z Małoletnim, jego Rodzicem/Opiekunem prawnym relacje rodzinne lub towarzyskie, zobowiązany on jest do zachowania w tajemnicy spraw dotyczących innych Pracowników, Uczniów, ich Rodziców/Opiekunów prawnych.

Rozdział IV **ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE** **MIĘDZY MAŁOLETNIAMI**

§ 9.

1. Podstawową zasadą relacji między Małoletnimi jest działanie z szacunkiem, uwzględniające godność i potrzeby Małoletnich.
2. Standardem jest tworzenie atmosfery życia szkolnego, które promuje tolerancję i poczucie odpowiedzialności za swoje zachowanie.
3. Uczniowie angażowani są w działania, w których mają możliwość aktywnego uczestniczenia, podejmowania współdziałania i rozwijania podejścia zespołowego, w tym kształtującego pozytywne relacje z Uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
4. Niedozwolone jest w szczególności:
 - a) stosowanie przemocy wobec jakiegokolwiek Małoletniego, w jakiegokolwiek formie;
 - b) używanie wulgarnego, obraźliwego języka;
 - c) upokarzanie, obrażanie, znieważanie innych Małoletnich;
 - d) zachowanie w sposób niestosowny, tj. używanie wulgarnych słów, gestów, żartów, kierowanie obraźliwych uwag, w tym o zabarwieniu seksualnym;
 - e) stosowanie zastraszania i gróźb;
 - f) utrwalanie wizerunku innych Małoletnich poprzez nagrywanie (również głosu) i fotografowanie bez uzyskania zgody i w sytuacjach intymnych, mogących zawstydić;
 - g) stosowanie cyberprzemocy;
 - h) udostępnianie między Małoletnimi substancji psychoaktywnych i używanie ich w swoim otoczeniu.
5. W przypadku nieprzestrzegania lub naruszenia przez Małoletnich powyższych zasad zastosowanie mają zapisy zawarte w Statucie Szkoły.
6. Komunikaty, które chcemy przekazywać Małoletnim (w formie dostosowanej do ich wieku i poziomu rozwojowego):

- a) Pamiętaj, że każde dziecko ma swoje prawa bez względu na swoją płeć, sprawność/ niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
- b) Szanuj inne dzieci podczas zabawy i nauki.
- c) Masz prawo do zabawy z każdym dzieckiem, ale pamiętaj, że nie zawsze inne dziecko ma chęć do zabawy.
- d) Nie zabieraj rzeczy, którymi bawi się inne dziecko lub które do niego należą, bez jego zgody.
- e) Jeśli jesteś świadkiem przemocy wobec innych dzieci i między dziećmi reaguj i zgłoś to osobie dorosłej.
- f) Pamiętaj, że wizerunek jest chroniony, nie rób zdjęć innym dzieciom bez ich zgody.
- g) Pytaj o zgodę na kontakt fizyczny np. przytulenie, głaskanie, łaskotanie.
- h) Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać innych dzieci ani w jakikolwiek sposób sprawiać im bólu fizycznego.
- i) Nigdy nie dotykaj innego dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
- j) Stawiaj własne granice wobec innych dzieci, mówiąc np. *stop, nie chcę tego, nie życzę sobie, to mnie boli.*

Rozdział V

ZASADY ROZPOZNAWANIA I REAGOWANIA NA CZYNNIKI RYZYKA I SYMPTOMY KRZYWDZENIA UCZNIÓW

§ 10.

Czynniki ryzyka krzywdzenia Małoletnich

1. Czynniki związane z osobą Małoletniego:
 - okoliczności narodzin, takie jak: przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej, niska waga urodzeniowa, narodziny z ciąży mnogiej oraz krótka przerwa pomiędzy kolejnymi porodami, dziecko urodzone po śmierci poprzedniego dziecka;
 - dziecko niepełnosprawne fizycznie lub intelektualnie;
 - dziecko przewlekłe chore somatycznie;
 - specyficzne cechy zachowania dziecka (nadmierna płaczliwość, nadpobudliwość, trudności z jedzeniem, trudności ze snem, moczenie, zanieczyszczanie się);
 - określony wiek dziecka i związane z nim „okresy krytyczne”;
 - brak wiedzy i możliwości obiektywnej oceny zachowań osób dorosłych.
2. Czynniki wynikające ze struktury i funkcjonowania rodziny:
 - sytuacje kryzysowe w rodzinie (naturalne i losowe);
 - głębokie konflikty małżeńskie lub rodzinne;
 - klimat agresji;
 - zaburzenia więzi uczuciowej i seksualnej;
 - nieobecność rodziców;
 - autorytarny styl rodzicielstwa;

- choroba psychiczna lub zaburzenia emocjonalne w rodzinie;
 - zakłócenia w komunikacji wewnątrzrodzinnej;
 - zakłócenia w zakresie ról pełnionych przez poszczególnych członków rodziny;
 - posiadanie dzieci z różnych związków;
 - posiadanie dzieci przysposobionych;
 - znaczna różnica wieku między rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka;
 - wielodzietność;
 - związki mieszane etnicznie i kulturowo;
 - samotne rodzicielstwo;
 - obecność dziecka w nieprzygotowanej wychowawczo i merytorycznie rodzinie zastępczej czy adopcyjnej.
3. Czynniki wynikające z cech Rodzica:
- uzależnienia;
 - niepełnosprawność intelektualna;
 - problemy emocjonalne, choroba psychiczna;
 - doświadczenie krzywdzenia w rodzinie generacyjnej lub bycie świadkiem przemocy;
 - brak satysfakcji w obecnym związku;
 - niewystarczające umiejętności rodzicielskie;
 - wcześniejsze nieudane związki;
 - wyłączenie się psychiczne i/lub fizyczne rodzica niekrzywdzącego;
 - wiek;
 - brak akceptacji ciąży;
 - rozczarowanie związane z płcią dziecka.
4. Czynniki związane ze środowiskiem społecznym:
- izolacja społeczna (ubogie kontakty rodziców z innymi osobami lub grupami oraz zamknięcie na relacje pozarodzinne);
 - ubóstwo przemoc i patologia w najbliższym otoczeniu rodziny;
 - ograniczenie możliwości zaspokajania potrzeb materialnych i zdrowotnych;
 - złe warunki mieszkaniowe;
 - skrajne ubóstwo.

§ 11.

Symptomy krzywdzenia Dzieci

1. Personel Szkoły posiada wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwraca uwagę na symptomy krzywdzenia. Mogą świadczyć o tym sytuacje, kiedy Małoletni:
- nie posiada przyborów szkolnych, odzieży i butów dostosowanych do warunków atmosferycznych;
 - kradnie pieniądze, jedzenie, przybory szkolne, itp.;
 - jest głodny (zdarza się, że wymusza jedzenie od innych Uczniów);
 - nie otrzymuje potrzebnej mu opieki medycznej, okularów itp.;
 - przychodzi do Szkoły w brudnym, zniszczonym ubraniu, jest brudny, brzydko pachnie;

- ma widoczne obrażenia ciała w różnej fazie gojenia (rany, zadrapania, siniaki, ugryzienia), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić, a podawane przez Małoletniego wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, Małoletni często je zmienia;
- przejawia niechęć do udziału w zajęciach wychowania fizycznego, prezentuje niechęć do przebierania się w towarzystwie innych, zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody;
- wyraźnie zmienia swoje zachowanie (wycofanie, zubożenie, lub nadmierne pobudzenie, trudność w regulacji emocji, które trudno wyjaśnić stanem zdrowia czy okolicznościami);
- ma pogorszenie wyników w nauce, jest często nieobecny w szkole czy przedszkolu;
- zachowuje się w sposób nieadekwatny do wieku, jest zbyt infantylny lub nadmiernie dojrzały;
- wyraźnie, nienaturalnie zmienia zachowanie w obecności Rodzica/Opiekuna, niż w obecności innych osób;
- odczuwa strach przed określonymi osobami, sytuacjami, miejscami i nasilony niepokój;
- boi się Rodzica/Opiekuna prawnego, strach nasila się przed powrotem do domu;
- wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła, niewspółmiernie do sytuacji reaguje, np. na podniesienie głosu przez Pracownika, nagłe podniesienie ręki;
- cierpi na powtarzające się dolegliwości: mdłości, bóle brzucha, bóle głowy, itp.;
- jest bierny, wycofany, uległy, przestraszony, depresyjny lub agresywny, zbuntowany, dokonuje samookaleczenia;
- osiąga słabsze wyniki w nauce w stosunku do swoich możliwości;
- rezygnuje z kontaktów z rówieśnikami na rzecz kontaktów w świecie wirtualnym;
- ma problemy ze snem, koszmary, lęk przed zasypianiem;
- moczy się, zanieczyszcza kałem;
- odmowa jedzenia lub nadmierne objada się, wymiotuje;
- sięga po środki psychoaktywne;
- ucieka z domu;
- przebywa w otoczeniu nieprzystosowanym do jego etapu rozwojowego, co zagraża jego bezpieczeństwu;
- pozostaje w domu bez opieki osoby dorosłej;
- częściej mówi o przemocy;
- dąży do nadmiernego kontaktu z dorosłymi (zaczepianie, zagadywanie, przytulanie);
- w pracach artystycznych, rozmowach, zachowaniu Małoletniego zaczynają dominować motywy seksualne;
- wykazuje dziwne lub nieadekwatne do wieku zainteresowanie seksem (np. Małoletni jest nadmiernie rozbudzony, dużo mówi o seksie, używa zbyt

- dorosłego lub wulgarnego słownictwa, wykazuje znajomość szczegółów związanych z aktywnością seksualną);
- przejawia zachowania seksualne przed okresem dojrzewania, np. zachowania odtwórcze, w tym kontakt ustno-genitalny z innym dzieckiem lub lalką, dotykane lub proszenie o dotykane okolic narządów płciowych, wkładanie lub próba włożenia przedmiotu, palca lub penisa do pochwy lub odbytu innego Małoletniego;
 - wykazuje powtarzające się lub przymusowe zachowania seksualne.
2. Jeżeli z objawami u Małoletniego współwystępują określone zachowania Rodziców/Opiekunów prawnych, to podejrzenie, że Małoletni jest krzywdzony jest szczególnie uzasadnione.
3. Wśród niepokojących zachowań Rodziców/Opiekunów prawnych możemy znaleźć:
- sprzeczne, mało przekonujące informacje lub odmawianie wyjaśnień dotyczących przyczyn obrażeń występujących u Małoletniego;
 - zmienianie wyjaśnienia co do okoliczności powstania urazu;
 - brak (lub nadmierne) zainteresowania/e urazem lub stanem Małoletniego.
 - odmawianie kontaktów z osobami zainteresowanymi losem Małoletniego;
 - mówienie o Małoletnim w negatywny sposób, stałe obwinianie, poniżanie Małoletniego;
 - wrogie nastawienie do Małoletniego, odrzucanie go lub robienie z niego kozła ofiarnego;
 - poddawanie Małoletniego surowej dyscyplinie lub zachowywanie się w sposób nadopiekuńczy, zbyt pobłażliwy;
 - stosowanie gróźb, surowej dyscypliny, w tym kar fizycznych;
 - brak zainteresowania problemami Małoletniego i jego losem (np. Opiekun prawny często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa Małoletni);
 - depresja, labilność emocjonalna lub agresja Opiekuna prawnego;
 - brak reakcji na płacz/ból Małoletniego, nieokazywanie emocji podczas opowiadania o Dziecku;
 - niewłaściwe rozwojowo oczekiwania względem Małoletniego;
 - wykorzystywanie Małoletniego do zaspokajania potrzeb osoby dorosłej (np. poprzez angażowanie w spory między Opiekunami, czy stawianie w roli Opiekuna i powiernika osoby dorosłej);
 - niezapewnianie odpowiedniej socjalizacji (np. angażowanie Małoletniego w działania niezgodne z prawem, niedostarczanie odpowiedniej stymulacji lub edukacji);
 - bezradność życiowa Rodziców/Opiekunów prawnych, niezaradność;
 - negowanie potrzeb Małoletniego;
 - faworyzowanie jednego z rodzeństwa;
 - przekraczanie dopuszczalnych granic w kontakcie fizycznym lub werbalnym;
 - nadużywanie alkoholu, środków psychoaktywnych;
 - stan zdrowia Rodzica/Opiekuna prawnego uniemożliwiający zadbanie o potrzeby Małoletniego.

§ 12.

Reagowanie w sytuacjach budzących niepokój

1. Personel Szkoły stale monitoruje sytuację i dobrostan każdego Małoletniego.
2. Pracownik Szkoły zobowiązany jest do zapewnienia Małoletniemu właściwej pomocy, jeśli ten będzie zgłaszał problem.
3. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka, których liczba/nasilenie budzi niepokój oraz zaobserwowania symptomów krzywdzenia, Pracownik postępuje zgodnie z obowiązującymi w Szkole procedurami.
4. Pracownik, który ma świadomość, że Małoletni doznał jakiegokolwiek krzywdy (znęcania fizycznego, psychicznego, wykorzystania seksualnego), zobowiązany jest do zachowania szczególnej delikatności i ostrożności w kontaktach z Małoletnim. Pomogą mu w tym *Zalecenia do prowadzenia rozmowy z ofiarą przemocy- załącznik nr 11*.
5. Istotne jest przekazywanie Małoletnim oraz Opiekunom prawnym informacji na temat dostępnej oferty pomocy oraz motywowanie ich do sięgania po wsparcie.
6. Placówka opracowała bazę kontaktów do instytucji pomocowych i telefonów zaufana- *załącznik nr 12*.

§ 13.

Reagowanie w sytuacjach wystąpienia cyberprzemocy

1. Osoba, która stała się ofiarą lub świadkiem cyberprzemocy (działania podejmowanego z wykorzystaniem Internetu, urządzeń elektronicznych lub technologii informacyjno-komunikacyjnych, które mają na celu lub skutkują krzywdzeniem, poniżaniem, zastraszaniem, ośmieszaniem, wykluczaniem albo naruszaniem godności, prywatności lub bezpieczeństwa.) powinna zgłosić sytuację do Wychowawcy, Pedagoga lub Psychologa szkolnego.
2. Przedstawiciel kadry pedagogicznej, do którego dotarła informacja, w miarę możliwości próbuje ustalić okoliczności zdarzenia, zebrać dowody w postaci zrzutów ekranu, wiadomości, komentarzy, zdjęć, adresów stron internetowych itp. Zebrane materiały wraz ze sporządzoną *Notatką ze zdarzenia - załącznik nr 4A* przekazywane są Dyrekcji.
3. O zdarzeniu poinformowani zostają Rodzice/Opiekunowie prawni, którzy wspólnie z Dyrektorem Szkoły ustalają, czy sytuacja wymaga powiadomienia organów ścigania i czy odpowiedzialnym za to będzie Rodzic/Opiekun prawny czy Szkoła.
4. Ofierze cyberprzemocy zapewnia się pomoc Pedagoga/Psychologa. Jeśli sprawcą cyberprzemocy jest uczeń szkoły, Dyrektor Szkoły lub wychowawca powinni przeprowadzić z nim rozmowę, w wyniku której ustalą, czy istnieją przesłanki do zgłoszenia sprawy do Sądu Rodzinnego lub Policji (przestępstwa ścigane z urzędu), czy wystarczające będzie zastosowanie kar statutowych / środków oddziaływania wychowawczego.

ROZDZIAŁ VI

ZASADY I PROCEDURA PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA KRZYWDZENIA LUB POSIADANIA INFORMACJI O KRZYWDZENIU MAŁOLETNIEGO

§ 13.

1. Personel i osoby współpracujące ze Szkołą znają i stosują zasady oraz procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia Małoletniego lub posiadania informacji o krzywdzeniu Małoletniego ustalone w placówce.
2. Szczegółowe opisy zasad i procedur zawarte są w dokumencie kompatybilnym do niniejszego o nazwie *Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz zagrożenia zdrowia i życia w Szkole Podstawowej nr 5.*
3. W każdym przypadku powzięcia informacji o krzywdzeniu Małoletniego, Pracownik ma obowiązek sporządzić *Notatkę ze zdarzenia - załączniki nr 4 i 4A*, a także poinformować o tym niezwłocznie Pedagogą lub Psychologą szkolnego i Dyrekcję Szkoły.
4. Powyższe dokumenty załącza się doteczki wychowawcy danej klasy, znajdującej się w gabinecie Pedagogi/Psychologa szkolnego. W przypadku podejrzeń wobec Pracownika Szkoły, sporządzoną dokumentację załącza się do jego akt osobowych.
5. Wszyscy pracownicy placówki i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

§ 14.

1. Pedagog/Psycholog/Dyrekcja Szkoły wzywa Opiekunów Małoletniego, którego krzywdzenie podejrzewa oraz informuje ich o podejrzeniu.
2. Pedagog/Psycholog/Dyrekcja Szkoły powinien sporządzić opis sytuacji (przed)szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z Małoletnim, nauczycielami, wychowawcą i Rodzicami/ Opiekunami prawnymi oraz nieobligatoryjnie powołać zespół interwencyjny, w skład, którego mogą wejść: Pedagog/Psycholog, wychowawca Małoletniego, Dyrektor, inni pracownicy mający wiedzę o krzywdzeniu dziecka lub o dziecku.
3. Zespół interwencyjny dokumentuje swoje działania poprzez uzupełnienie *Karty Interwencji- załącznik nr 4*, zawierającej wskazania dotyczące:
 - a) podjęcia przez placówkę działań w celu zapewnienia Małoletniemu bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej placówki;
 - b) wsparcia, jakie placówka zaoferuje Małoletniemu;
 - c) skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy Małoletniemu, jeżeli istnieje taka potrzeba.

4. Plan pomocy Małoletniemu jest przedstawiany przez Pedagogę/Psychologa/Dyrekcję Szkoły Rodzicom/Opiekunom prawnym z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.
5. Pedagog/Psycholog/Dyrekcja Szkoły informuje Rodziców/Opiekunów prawnych o obowiązku placówki zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia Małoletniego do odpowiedniej instytucji (prokuratura/policja lub sąd rodzinno-opiekuńczy lub przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego- procedura [Niebieskie Karty](#)).
6. Dalszy tok postępowania leży w kompetencjach instytucji wskazanych w punkcie poprzedzającym.
7. W przypadku gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili Rodzice/Opiekunowie prawni Małoletniego lub w przypadkach bardziej skomplikowanych (dotyczących oraz znęcania się fizycznego i psychicznego o dużym nasileniu oraz wykorzystywania seksualnego), powołanie zespołu jest obligatoryjne. Zespół interwencyjny wzywa Rodziców/Opiekunów prawnych Małoletniego na spotkanie wyjaśniające, podczas którego może zaproponować Rodzicom/Opiekunom prawnym zdiagnozowanie zgłaszanego podejrzenia w zewnętrznej, bezstronnej instytucji. Ze spotkania sporządza się notatkę.

§ 15.

Podejrzenie krzywdzenia Małoletniego przez Pracownika Szkoły:

1. Jeśli Pracownik zauważy niepokojące zachowania wobec Małoletniego, np. wyzwiska, krzyki, niestosowne komentarze, zobowiązany jest do zadbania o jego bezpieczeństwo i odseparowania go od osoby podejrzanej o krzywdzenie.
2. Osoba podejrzewająca krzywdzenie Małoletniego w Szkole zawsze zgłasza problem Dyrektorowi Szkoły.
3. Dyrektor przeprowadza rozmowę z Pracownikami Szkoły na temat zdarzenia.
4. Kolejnym krokiem jest rozmowa Dyrektora z Pracownikiem na temat podejrzenia krzywdzenia: przekazanie uwag, poznanie jego wersji wydarzeń, analiza zebranych danych oraz zaplanowanie razem z podejrzanym Pracownikiem dalszych działań mających na celu uchronienie Małoletnich przed ryzykiem powtórzenia się problemu.
5. Dyrektor Szkoły może odsunąć Pracownika od bezpośredniej pracy z Małoletnimi do czasu wyjaśnienia zdarzenia.
6. Wszystkie czynności dokumentowane są protokołem, który składa się z wyjaśnień uczestników postępowania.
7. W przypadku potwierdzenia podejrzenia, że fakt krzywdzenia/znęcanie fizyczne, psychiczne, wykorzystywanie seksualne miał miejsce, na wniosek Dyrektora Szkoły, właściwy organ wszczyna postępowanie zmierzające do ukarania Pracownika karą porządkową lub dyscyplinarną/ powiadomienie prokuratury, skierowanie sprawy do Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie Zachodniopomorskim.

§ 16.

Podejrzenie krzywdzenia Małoletniego przez rówieśników

1. Osoba podejrzewająca krzywdzenie Małoletniego w szkole przez rówieśników lub krzywdzony Małoletni zgłasza problem wychowawcy klasy.
2. Wychowawca powinien przeprowadzić dokładną rozmowę z osobą poszkodowaną oraz z Małoletnimi oskarżonymi o krzywdzenie swojego kolegi/koleżanki. Po przeprowadzeniu takich rozmów wychowawca powinien opracować plan pomocowy Małoletniemu, by wyeliminować zachowania niepożądane w grupie.
3. W przypadku bardziej skomplikowanym wychowawca powinien zgłosić problem do Pedagoga/Psychologa szkolnego lub Dyrektora Szkoły, w porozumieniu z którymi Wychowawca może powołać zespół wychowawczy.
4. Szczegółowe przypadki krzywdzenia Małoletnich przez rówieśników rozwiązywane są w oparciu o „*Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz zagrożenia zdrowia i życia w Szkole Podstawowej nr 5*”.

§ 17.

Podejrzenia krzywdzenia Małoletniego przez jego Rodzica/Opiekuna prawnego

1. Jeśli Pracownik podejrzewa, że Małoletni doświadczył jednorazowo przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony Rodzica/Opiekuna prawnego, zobowiązany jest do zadbania o jego bezpieczeństwo. Informuje również o możliwości udzielenia wsparcia Psychologicznego.
2. Pracownik Szkoły podejrzewający krzywdzenie Małoletniego niezwłocznie informuje o swoich spostrzeżeniach Pedagoga/Psychologa szkolnego lub Dyrektora Szkoły w celu zebrania i porównania informacji.
3. Dyrektor Szkoły decyduje, czy sytuacja wymaga dokładnej diagnozy i informuje Pedagoga/ Psychologa o konieczności obserwacji Małoletniego i sporządzenia diagnozy.
4. W przypadku potwierdzenia podejrzeń Dyrektor Szkoły, Pedagog/Psycholog i wychowawca wypełniają *Kwestionariusz diagnostyczny Małoletniego krzywdzonego-załącznik nr 5*.
5. Dyrektor, wychowawca i Pedagog/Psycholog przeprowadzają rozmowę z Rodzicami lub Opiekunami prawnymi Małoletniego. Jeżeli z rozmowy wynika, że Małoletni jest krzywdzony w środowisku rodzinnym, Dyrektor zgłasza zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa - należy powiadomić Sąd Rodzinny i Nieletnich. W przypadku podejrzenia przestępstwa należy powiadomić policję lub prokuraturę, właściwe ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa. W przypadku bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka należy wezwać policję.
6. Jeśli Pracownik podejrzewa, że Małoletni jest zaniedbany lub jego Rodzic/Opiekun prawny jest niewydolny wychowawczo, informuje o tym fakcie Dyrektora Szkoły.

Rozwiązaniem problemu zajmuje się zespół wychowawczy we współpracy z Dyrekcją Szkoły. Celem pracy zespołu wychowawczego jest udzielenie pomocy Małoletniemu oraz opracowanie działań wspierających Rodziców/Opiekunów prawnych. W przypadku odmowy współpracy Rodziców/Opiekunów prawnych ze Szkołą lub poprawy sytuacji Ucznia, Pedagog szkolny nawiązuje współpracę z CUS-em oraz powiadamia o sprawie sąd rodzinny.

ROZDZIAŁ VII WSZCZYNANIE PROCEDURY NIEBIESKIE KARTY

§ 18.

Informacje ogólne

1. Wszczynanie procedury **Niebieskie Karty** to jedna z form pomocy oferowanych przez Szkołę.
2. Procedurę **Niebieskie Karty** stosuje się w sytuacji podejmowania interwencji w związku z podejrzeniami krzywdzenia Małoletniego.
3. Podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą, odbywające się na podstawie procedury Niebieskie Karty nie wymaga zgody Małoletniego dotkniętego przemocą.
4. Rozpoznanie przemocy w rodzinie i rozpoczęcie procedury **Niebieskie Karty** jest początkiem procesu wspierania ofiary przemocy.
5. Wszczęcie procedury **Niebieskie Karty** następuje poprzez wypełnienie formularza Niebieska Karta – A w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne, mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa takiemu uczniowi.

§ 19.

Definicje przemocy

1. „Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych, osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.
2. Od 28.09.2023 r. obowiązują przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).
3. Typy przemocy w rodzinie:
 - a) przemoc fizyczna;
 - b) przemoc emocjonalna;

- c) zaniedbywanie;
 - d) wykorzystanie seksualne;
 - e) Małoletni świadkiem przemocy.
4. Przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:
- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
 - b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
 - c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące cierpienie lub krzywdę,
 - d) ograniczające bądź pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy, lub uzyskania samodzielności finansowej,
 - e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć Małoletniego, będącego świadkiem przemocy domowej.

5. Procedura **Niebieskie Karty** nakłada na Szkołę określone zadania w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec Małoletniego przemocy domowej, jeżeli np. Uczeń:
- a) ma ślady przemocy fizycznej – ślady uderzeń, oparzeń, siniaki, rany, często zdarzające się opuchlizny, złamania, zwichnięcia itd.
 - b) ma ślady przemocy psychicznej - moczzenie, nadmierna potliwość, bóle, zaburzenia mowy związane z napięciem nerwowym itd., przejawia trudności w nawiązywaniu kontaktu, ma niską samoocenę, wycofanie, lęki, depresję, płaczliwość, zachowania destruktcyjne, agresję, apatię, nieufność, uzależnianie się od innych, zastraszenie, unikanie rozmów itd.
 - c) ma brudny strój, nieodpowiedni do pory roku, rozwój, wzrost i wagę nieadekwatne do wieku, nie korzysta z pomocy lekarza, mimo przewlekłej choroby itd. Karta stanowi ważny element w walce z przemocą w rodzinie, ponieważ dokumentuje sytuację pokrzywdzonego Małoletniego i stanowi dowód w postępowaniu przygotowawczym i ewentualnej sprawie karnej o znęcanie się.

§ 20.

Realizacja Procedury **Niebieskie Karty w Szkole Podstawowej nr 5 im. Henryka Sienkiewicza w Szczecinie**

1. Jeśli Pracownik Szkoły otrzymuje od Małoletniego informację, że wobec niego stosowana jest przemoc, zobowiązany jest do:
- a) wszczęcia procedury **Niebieskie Karty**, o ile tym Pracownikiem jest nauczyciel, Pedagog lub Psycholog szkolny, Dyrektor Szkoły;
 - b) przekazania informacji Pedagogowi szkolnemu lub Dyrekcji Szkoły, którzy podejmują działanie opisane w punkcie 1a).

2. Decyzję o założeniu Niebieskiej Karty podejmuje się po konsultacjach i w porozumieniu z Dyrekcją Szkoły.
3. Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza **Niebieska Karta–A** w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
4. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec Małoletniego, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, przeprowadza się w obecności Rodzica/Opiekuna prawnego.
5. Jeżeli istnieje podejrzenie, że osobami stosującymi przemoc domową wobec Małoletniego są Rodzice/Opiekunowie prawni, działania w ramach procedury przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej lub pełnoletniej osoby wskazanej przez Małoletniego.
6. Działania z udziałem, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności Psychologa lub Pedagoga szkolnego.
7. Po wypełnieniu formularza **Niebieska Karta– A** osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz **Niebieska Karta–B**.
8. W przypadku, gdy przemoc w rodzinie dotyczy niepełnoletniego Ucznia, formularz **Niebieska Karta – B** przekazuje się Rodzicowi/Opiekunowi prawnemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Formularza **Niebieska Karta–B** nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.
9. Wypełniony formularz **Niebieska Karta–A** niezwłocznie, nie później niż **w terminie 5 dni roboczych** od dnia wszczęcia procedury, **przekazuje się do zespołu interdyscyplinarnego**.
10. Zespół interdyscyplinarny niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej, powołuje grupę diagnostyczno-pomocową.
11. Grupa diagnostyczno-pomocowa, na podstawie informacji zawartych w formularzu **Niebieska Karta–A**, dokonuje diagnozy sytuacji w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej oraz podejmuje działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej i zatrzymania przemocy domowej albo rozstrzyga o braku zasadności podejmowania działań. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi: wychowawca klasy lub nauczyciel znający sytuację domową Małoletniego, Pedagog, Psycholog.
12. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Wytypowane osoby nie mogą odmówić udziału w pracach grupy diagnostyczno-pomocowej.

ROZDZIAŁ VIII ZASADY OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH MAŁOLETNIEGO

§ 21.

Dane osobowe Małoletniego podlegają ochronie na zasadach określonych w Ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych oraz Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych:

1. Pracownik Szkoły ma obowiązek zachowania tajemnicy danych osobowych, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych Małoletniego przed nieuprawnionym dostępem;
2. Pracownik Szkoły jest uprawniony do przetwarzania danych osobowych Małoletniego i udostępnienia tych danych w ramach zespołu interdyscyplinarnego;
3. dane osobowe Małoletniego są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.

§ 22.

1. Pracownik Szkoły może wykorzystać informacje o uczniu w celach Szkoleniowych bądź edukacyjnych wyłącznie z zachowaniem anonimowości Małoletniego oraz w sposób uniemożliwiający identyfikację Małoletniego.
2. Pracownik Szkoły nie udostępnia przedstawicielom mediów informacji o Małoletnim ani o jego Rodzicach/Opiekunach prawnych.
3. Pracownik Szkoły, w wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, może skontaktować się z Rodzicami/Opiekunami prawnymi Małoletniego i zapytać go o zgodę na podanie jego danych kontaktowych przedstawicielom mediów. W przypadku wyrażenia zgody, Pracownik Szkoły podaje przedstawicielowi mediów dane kontaktowe do Rodzica/Opiekuna prawnego Małoletniego.
4. Pracownik Szkoły nie kontaktuje przedstawicieli mediów z Małoletnim, nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie Małoletniego lub jego Opiekunów prawnych/Rodziców.
5. W celu realizacji materiału medialnego można udostępnić realizatorom wybrane pomieszczenia znajdujące się na terenie Szkoły. Decyzję w sprawie udostępnienia pomieszczenia podejmuje Dyrektor. Następnie zleca wskazanemu Pracownikowi przygotowanie wybranego pomieszczenia w celu realizacji materiału medialnego w taki sposób, by uniemożliwić filmowanie Małoletnich, którzy nie uczestniczą w realizacji materiału.

ROZDZIAŁ IX

ZASADY OCHRONY WIZERUNKU MAŁOLETniego

§ 23.

Nasze wartości

1. Szkoła zapewnia najwyższe Standardy ochrony danych osobowych Małoletnich zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
2. Szanując prawo Małoletniego do prywatności i ochrony dóbr osobistych, pracownicy Szkoły zapewniają ochronę wizerunku Małoletniego.
3. W naszych działaniach kierujemy się odpowiedzialnością i rozważą w obec utrwalania, przetwarzania, używania i publikowania wizerunków Małoletnich.
4. Dzielenie się zdjęciami i filmami z naszych aktywności służy celebrowaniu sukcesów Małoletnich, dokumentowaniu naszych działań i zawsze ma na uwadze bezpieczeństwo Małoletnich. Wykorzystujemy zdjęcia/nagrania pokazujące szeroki przekrój Małoletnich – chłopców i dziewcząt, Małoletnich w różnym wieku, o różnych uzdolnieniach, stopniu sprawności i reprezentujące różne grupy etniczne.
5. Małoletni mają prawo zdecydować, czy ich wizerunek zostanie zarejestrowany i w jaki sposób zostanie przez nas użyty.

§ 24.

Formy dbania o bezpieczeństwo wizerunku Małoletnich

1. Pytanie o pisemną zgodę Rodziców/Opiekunów prawnych.
2. Jeśli Małoletni i/lub ich Rodzice/Opiekunowie prawni nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku Małoletniego, będziemy respektować ich decyzję.
3. Unikanie podpisywania zdjęć/nagrań informacjami identyfikującymi Małoletniego z imienia i nazwiska. Jeśli konieczne jest podpisanie Małoletniego, używamy tylko imienia.
4. Rezygnacja z ujawniania jakichkolwiek informacji wrażliwych o Małoletnim dotyczących m.in. stanu zdrowia, sytuacji materialnej, sytuacji prawnej i powiązanych z wizerunkiem Małoletniego (np. w przypadku zbiorów indywidualnych organizowanych przez naszą instytucję).
5. Jeżeli wizerunek Małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak: zgromadzenie, apel, impreza szkolna, zgoda Rodzica lub Opiekuna prawnego na utrwalenie wizerunku Małoletniego nie jest wymagana.
6. Zmniejszenie ryzyka kopiowania i nieostosownego wykorzystania zdjęć/nagrań Małoletnich poprzez przyjęcie zasad:
 - wszyscy Małoletni znajdujący się na zdjęciu/naganiu muszą być ubrani, a sytuacja zdjęcia/nagrania nie jest dla Małoletniego poniżająca, ośmieszająca ani nie ukazuje go w negatywnym kontekście,
 - zdjęcia/nagrania Małoletnich powinny się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez nich i w miarę możliwości przedstawiać ich w grupie, a nie pojedyncze osoby.

7. W sytuacjach, w których Rodzice lub widzowie szkolnych wydarzeń i uroczystości itd. rejestrują wizerunki Małoletnich do prywatnego użytku, informujemy na początku każdego z tych wydarzeń o tym, że:
 - a) Wykorzystanie, przetwarzanie i publikowanie zdjęć/nagrań zawierających wizerunki Małoletnich i osób dorosłych wymaga udzielenia zgody przez te osoby, w przypadku dzieci – przez ich Rodziców/Opiekunów prawnych;
 - b) Zdjęcia lub nagrania zawierające wizerunki Małoletnich nie powinny być udostępniane w mediach społecznościowych ani na serwisach otwartych, chyba że Rodzice lub Opiekunowie prawni tych dzieci wyrażą na to zgodę;
 - c) Przed publikacją zdjęcia/nagrania online zawsze warto sprawdzić ustawienia prywatności, aby upewnić się, kto będzie mógł uzyskać dostęp do wizerunku Małoletniego.
8. Rezygnacja z publikacji zdjęć Małoletnich, nad którymi nie sprawujemy już opieki, jeśli oni lub ich Rodzice/Opiekunowie prawni nie wyrazili zgody na wykorzystanie zdjęć po odejściu z instytucji.
9. Przechowujemy materiały zawierające wizerunek Małoletnich w sposób zgodny z prawem i bezpieczny dla Małoletnich:
 - a. Nośniki analogowe zawierające zdjęcia i nagrania są przechowywane w zamkniętej na klucz szafce, a nośniki elektroniczne zawierające zdjęcia i nagrania są przechowywane w folderze chronionym z dostępem ograniczonym do osób uprawnionych przez instytucję;
 - b. Nie przechowujemy materiałów elektronicznych zawierających wizerunki Małoletnich na nośnikach nieszyfrowanych ani mobilnych, takich jak telefony komórkowe i urządzenia z pamięcią przenośną (np. pendrive);
 - c. Nie wyrażamy zgody na używanie przez Pracowników osobistych urządzeń rejestrujących (tj. telefony komórkowe, aparaty fotograficzne, kamery) w celu rejestrowania wizerunków Małoletnich;
 - d. Jedynym sprzętem, którego używamy jako Szkoła, są urządzenia rejestrujące należące do Szkoły.
10. Przyjęcie zasady, że wszystkie podejrzenia i problemy dotyczące niewłaściwego rozpowszechniania wizerunków Małoletnich należy rejestrować i zgłaszać dyrekcji, podobnie jak inne niepokojące sygnały dotyczące zagrożenia bezpieczeństwa Małoletnich.

§ 25.

Utrwalanie i upublicznianie wizerunku przez przedstawicieli mediów

1. Pracownikom i osobom współpracującym w Szkole nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku Małoletnich (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu Małoletniego) na terenie Szkoły bez pisemnej zgody Rodzica/Opiekuna prawnego Małoletniego.
2. W celu uzyskania zgody Rodziców/Opiekunów prawnych Małoletniego na utrwalanie jego wizerunku, Pracownik Szkoły może skontaktować się z Rodzicami/Opiekunami prawnymi Małoletniego i ustalić sposób uzyskania zgody.
3. Niedozwolone jest podanie przez Pracownika Szkoły przedstawicielowi mediów danych kontaktowych Rodziców/Opiekunów prawnych Małoletniego bez ich zgody i wiedzy.

ROZDZIAŁ X
ZASADY DOSTĘPU MAŁOLETNICH DO INTERNETU

§ 26.

1. Infrastruktura sieciowa placówki umożliwia dostęp do Internetu:
 - a. Pracownikom- w celu realizacji zadań wynikających z ich stanowiska;
 - b. Małoletnim- w trakcie zajęć w sali informatycznej, o ile zachodzi taka konieczność.
2. Rozwiązania organizacyjne na poziomie placówki bazują na aktualnych Standardach bezpieczeństwa.
3. Sieć jest monitorowana, tak, aby możliwe było zidentyfikowanie sprawców ewentualnych nadużyć.
4. Za zabezpieczenie sieci internetowej placówki przed niebezpiecznymi treściami poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego, nowoczesnego oprogramowania odpowiada zewnętrzna firma informatyczna, z którą współpraca jest uregulowana umową.
5. Do obowiązków nauczyciela informatyki należy przynajmniej raz w miesiącu sprawdzanie, czy na komputerach ze swobodnym dostępem podłączonych do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści, wyznaczony Pracownik stara się ustalić kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia. Informację o Małoletnim, który korzystał z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, nauczyciel przekazuje wychowawcy, który przeprowadza z Małoletnim rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy wychowawca uzyska informacje, że Małoletni jest krzywdzony, podejmuje działania opisane w procedurze interwencji.
6. Pracownicy Szkoły czuwają nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez Małoletnich w czasie zajęć i dbają o zabezpieczenie ich przed dostępem do treści, stanowiących zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju oraz informują Małoletnich o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Dokłada się starań, aby proces zapoznania był efektywny i odpowiadał potrzebom Małoletnich.
7. Przynajmniej raz w roku, ramach godziny wychowawczej, wychowawca omawia z Małoletnimi zasady bezpiecznego korzystania z Internetu oraz przypomina zasady korzystania z urządzeń elektronicznych na terenie Szkoły (zgodnie z obowiązującym w Szkole regulaminem).
8. Placówka zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu, które znajdują się w salach z urządzeniami umożliwiającymi Małoletnim swobodny dostęp do sieci.

ROZDZIAŁ XI
ZASADY USTALENIA PLANU WSPARCIA MAŁOLETNIEGO PO UJAWNIENIU
KRZYWDY

§ 27.

1. W przypadku ujawnienia krzywdzenia Małoletniego, Dyrektor Szkoły powołuje zespół wsparcia dla pokrzywdzonego Ucznia, w której skład wchodzi: wychowawca klasy, Pedagog szkolny, Psycholog.
2. Działania zespołu wsparcia monitoruje Pedagog szkolny.
3. Zespół wsparcia ustala zakres pomocy natychmiastowej oraz pomocy potrzebnej w dalszej perspektywie czasu.
4. Zespół wsparcia tworzy dla Ucznia *Plan Wsparcia Małoletniego* - załącznik nr 9, który powinien zawierać informacje o:
 - a) podjętych działaniach zapewniających Małoletniemu bezpieczeństwo;
 - b) formach wsparcia oferowanych przez Szkołę;
 - c) zaproponowane formy specjalistycznej pomocy pozaszkolnej, jeśli istnieje taka potrzeba.
5. Wnioski ze spotkań Małoletniego ze specjalistami stanowią dane wrażliwe i nie są dołączane do *Planu Wsparcia Ucznia*. Wyjątek stanowi sytuacja zagrożenia zdrowia lub życia Małoletniego, np. planowanie samobójstwa bądź próba samobójcza.
6. *Planem Wsparcia Małoletniego* należy objąć także rodzeństwo pokrzywdzonego Małoletniego, jeśli są Uczniami Szkoły.
7. *Plan Wsparcia Małoletniego* funkcjonuje równolegle z podejmowanymi działaniami interwencyjnymi, a jego naczelną zasadą jest obserwacja Małoletniego, zapewnienie mu warunków do uzyskania wielospecjalistycznej pomocy, również pozaszkolnej, udzielanie wsparcia Rodzicom lub Opiekunom prawnym i współpraca międzyinstytucjonalna.
8. *Plan Wsparcia Małoletniego* ustalany jest również w sytuacji, gdy inicjatorem działań interwencyjnych jest inna instytucja (np. procedura [Niebieskie Karty](#), uzyskanie informacji o krzywdzeniu od organów ścigania lub sądu itp., współpraca z CUS).
9. W przypadku realizacji procedury [Niebieskie Karty](#), plan wsparcia Małoletniego tożsamy jest z ustaleniami poczynionymi w grupie diagnostyczno-pomocowej.
10. Do działań zaktywizowany powinien zostać Rodzic lub Opiekun prawny „niekrzywdzący”, który współpracuje ze Szkołą w celu powstrzymania sprawcy przemocy i zapewnienia Małoletniemu pomocy pozaszkolnej. W przypadku krzywdzenia przez oboje Rodziców lub Opiekunów prawnych interwencja polega również na zawiadomieniu sądu rodzinnego i policji. Wówczas działania względem Rodziców lub Opiekunów prawnych w tym sprawdzanie bezpieczeństwa domowników, leży w kompetencjach tych instytucji.
11. Zadania Pracowników Szkoły wiążą się głównie z pomocą w realizowaniu przez Małoletniego zadań dydaktyczno– wychowawczych i budowaniu pozytywnych relacji z rówieśnikami i Pracownikami Szkoły.
12. *Plan Wsparcia Małoletniego* przechowywany jest w teczce wychowawcy danej klasy.

ROZDZIAŁ XII

ZASADY I SPOSÓB UDOSTĘPNIANIA RODZICOM/OPIEKUNOM PRAWNYM ORAZ MAŁOLETNIM STANDARDÓW DO ZAPOZNANIA SIĘ Z NIMI I ICH STOSOWANIA

§ 28.

1. Treść niniejszego dokumentu dostępna jest dla Pracowników Szkoły, Małoletnich oraz Rodziców/Opiekunów prawnych.
2. Standardy Ochrony Małoletnich dostępne są w gabinecie Dyrektora Szkoły, w sekretariacie Szkoły oraz na stronie internetowej Szkoły.
3. Wersja skrócona Standardów (dla Małoletnich) dostępna jest w bibliotece szkolnej, świetlicy szkolnej oraz w gabinecie Pedagoga i Psychologa szkolnego.
4. Wychowawcy klas zobowiązani są każdego roku, na pierwszej godzinie wychowawczej, do zapoznania Uczniów ze Standardami Ochrony Małoletnich w taki sposób, by uczniowie dobrze je zrozumieli. Fakt ten jest udokumentowany wpisem do dziennika.
5. Zapoznanie ze Standardami Małoletni potwierdzają własnoręcznym podpisem - **załącznik nr 2**.
6. Wychowawcy klas zobowiązani są do zapoznania Rodziców/Opiekunów prawnych ze Standardami na pierwszym zebraniu w każdym roku szkolnym i pierwszym zebraniu odbywającym się po wprowadzeniu zmian.
7. Zapoznanie ze Standardami Rodzice/Opiekunowie prawni potwierdzają własnoręcznym podpisem - **załącznik nr 3**.
8. Wypełnione (kompletne) załączniki nr 2 i 3 wychowawca klasy dostarcza do Pedagoga/Psychologa szkolnego w terminie 90 dni od rozpoczęcia roku szkolnego.

ROZDZIAŁ XIII

ZAKRES KOMPETENCJI OSÓB ODPOWIEDZIALNYCH ZA PRZYGOTOWANIE PERSONELU SZKOŁY DO STOSOWANIA STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH

§ 29.

1. Osobą odpowiedzialną za przygotowanie personelu do stosowania Standardów jest Dyrektor Szkoły.
2. Przygotowanie personelu polega na:
 - a) pogłębianiu wiedzy i umiejętności rozpoznawania krzywdzenia, objawów, identyfikacji ryzyka krzywdzenia i podejmowania właściwych działań zgodnych z prawem, a także wiedzy z zakresu odpowiedzialności prawnej w przypadku zaniechania postępowania w celu ochrony i wsparcia Uczniów;
 - b) wypracowaniu procedur/sposobów reagowania i postępowania w zaistniałych przypadkach w Szkole.
3. Pracownicy otrzymują szkolenia w zakresie Standardów, dostosowane dla ich roli pełnionej w placówce.
4. Szkolenia mogą być prowadzone w formie stacjonarnej i on-line (np. webinarów, e-learningów, materiałów edukacyjnych).

5. Diagnozę potrzeb w zakresie doskonalenia przeprowadza się co najmniej raz w roku.
6. Potwierdzeniem uczestnictwa w szkoleniu jest podpisanie listy obecności lub oświadczenia o zapoznaniu się materiałami edukacyjnymi.
7. Opracowanie harmonogramu szkoleń i działań edukacyjnych koordynuje osoba odpowiedzialna za przygotowanie Pracowników do stosowania Standardów.

ROZDZIAŁ XIV MONITOROWANIE STOSOWANIA I AKTUALIZOWANIE STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH

§ 30.

1. Odpowiedzialny za Standardy w placówce jest Psycholog i Pedagog szkolny.
2. Odpowiedzialność za Standardy w placówce polega na:
 - a) monitorowaniu realizacji Standardów,
 - b) reagowaniu na sygnały naruszenia Standardów,
 - c) proponowaniu zmian w Standardach.
3. Aktualizowanie Standardów odbywa się minimum co dwa lata.
4. Raz na 12 miesięcy, w celach zmonitorowania poziomu realizacji Standardów, należy przeprowadzić ankietę wśród Pracowników Placówki.
5. Wzór *Ankiety dla Pracowników* stanowi **załącznik nr 6** do niniejszych Standardów.
6. Dyrektor Szkoły może zlecić osobie odpowiedzialnej za realizację Standardów przeprowadzenie ankiety monitorującą poziom realizacji Standardów wśród Małoletnich i/lub Rodziców- **załącznik nr 7 i 8**.
7. Wyniki ankiet, o których mowa w pkt 5 i 6, należy opracować, sporządzić raport monitoringu i przekazać go Dyrektorowi Szkoły.
8. Dyrektor, o ile zachodzi taka potrzeba, wprowadza do Standardów niezbędne zmiany i ogłasza Pracownikom Szkoły i Rodzicom nowe brzmienie Standardów.
9. Osoba odpowiedzialna za realizację Standardów w porozumieniu z Dyrektorem Szkoły może powołać zespół koordynujący, jeśli stwierdzi, że praca zespołu przyczyni się do lepszej realizacji Standardów.

ROZDZIAŁ XV ZAPISY KOŃCOWE

§ 31.

1. Standardy Ochrony Małoletnich są dostępne dla Personelu, Małoletnich, Rodziców lub Opiekunów prawnych:
 - a) w formie elektronicznej- na stronie internetowej Szkoły
 - b) w formie papierowej- w sekretariacie Szkoły, gabinecie Dyrekcji, Pedagoga, Psychologa.
2. Standardy Ochrony Małoletnich wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
3. Dokumentami współtworzącymi politykę ochrony Małoletnich w Szkole są:
 - a) Statut Szkoły;
 - b) Program Wychowawczo-Profilaktyczny.

- c) Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz zagrożenia zdrowia i życia
w Szkole Podstawowej nr 5.

.....
pieczęć i podpis Dyrektora Szkoły

ROZDZIAŁ XVI
ZESTAWIENIE ZAŁĄCZNIKÓW ZAWARTYCH W STANDARDACH OCHRONY
MAŁOLETNICH OBOWIĄZUJĄCYCH W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 5
IM. HENRYKA SIENKIEWICZA W SZCZECINIE

NUMER ZAŁĄCZNIKA	NAZWA
Załącznik nr 1	Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania Standardów Ochrony Małoletnich
Załącznik nr 2	Potwierdzenie zapoznania się Małoletnich ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole
Załącznik nr 3	Potwierdzenie zapoznania się Rodziców/Opiekunów prawnych ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole
Załącznik nr 4	Karta interwencji
Załącznik nr 4a	Notatka ze zdarzenia
Załącznik nr 5	Kwestionariusz Diagnostyczny krzywdzenia Małoletniego
Załącznik nr 6	Monitoring Standardów– ankieta dla Pracowników
Załącznik nr 7	Monitoring Standardów– ankieta dla Małoletnich
Załącznik nr 8	Monitoring Standardów– ankieta dla Rodziców/Opiekunów prawnych
Załącznik nr 9	Plan Wsparcia Małoletniego
Załącznik nr 10	Notatka z rozmowy z Rodzicem/Opiekunem prawnym
Załącznik nr 11	Notatka z rozmowy z Małoletnim
Załącznik nr 12	Zalecenia do prowadzenia rozmowy z ofiarą przemocy
Załącznik nr 13	Telefony pomocowe

Załącznik nr 1

**Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu
do przestrzegania Standardów Ochrony Małoletnich**

Ja,, legitymujący/a się numerem
PESEL oświadczam, że nie byłem/am skazany/a
za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz za przestępstwa z
użyciem przemocy na szkodę Małoletniego i nie toczy się przeciwko mnie żadne
postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie, zarówno w Polsce, jak i
jakimkolwiek innym państwie.

Ponadto oświadczam, że zapoznałem/-am się ze Standardami Ochrony Małoletnich
obowiązującymi w Szkole Podstawowej nr 5 im. Henryka Sienkiewicza w Szczecinie
i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....
miejscowość, data

.....
podpis

Załącznik nr 2

**Potwierdzenie zapoznania się Małoletnich
ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole**

Ja, niżej podpisana/ny oświadczam, że w roku szkolnym zostałam/łem zapoznany ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole.		
Lp.	Imię i nazwisko	Podpis
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		
27.		

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 5
IM. HENRYKA SIENKIEWICZA W SZCZECINIE

Ja, niżej podpisana/ny oświadczam, że w roku szkolnym zostałam/łem zapoznany ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole.		
Lp.	Imię i nazwisko	Podpis
28.		
29.		
30.		
31.		
32.		
33.		

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH

Załącznik nr 3

**Potwierdzenie zapoznania się Rodziców/Opiekunów prawnych
ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole**

Ja, niżej podpisana/ny oświadczam, że w roku szkolnym zostałam/łem zapoznany ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole.		
Lp.	Imię i nazwisko	Podpis
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 5
IM. HENRYKA SIENKIEWICZA W SZCZECINIE

Ja, niżej podpisana/ny oświadczam, że w roku szkolnym zostałam/łem zapoznany ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Szkole.		
Lp.	Imię i nazwisko	Podpis
27.		
28.		
29.		
30.		
31.		
32.		
33.		

Załącznik nr 4

Karta interwencji

Imię i nazwisko Ucznia		
Przyczyna interwencji/ forma krzywdzenia		
Osoba zgłaszająca interwencję/ data zgłoszenia		
Opis działań podjętych przez wychowawcę/ Pedagoga/ Psychologa	Data	Działanie
Spotkania z Rodzicami/ Opiekunami prawnymi Małoletniego	Data	Działanie
Forma podjętej interwencji /podkreślić właściwe/	a) Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. B) Wniosek o wgląd w sytuację Dziecka. C) Inny rodzaj interwencji. Jaki?	
Data zgłoszenia/ nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję		
Wyniki interwencji: a) działania organów sprawiedliwości, b) działania Szkoły, c) działania Rodziców		

dn.

Notatka ze zdarzenia

Imię i nazwisko Małoletniego

Opis zdarzenia:

STANDARDY OCHRONY MAJOLEN

.....
Czytelny podpis Pracownika

Załącznik 5

Kwestionariusz diagnostyczny krzywdzonego Małoletniego

Imię i nazwisko Małoletniego

Klasa

WYGLĄD MAŁOLETNIEGO

(brudne, zadrapane, zasinienia, oparzenia, złamania, zranienia, zwichnięcia, inne urazy-jakie?)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ZACHOWANIE MAŁOLETNIEGO

(niepokojne, pobudzone, wycofane, zamknięte, agresywne, zaprzecza problemom, inne- jakie?)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

FORMY KRZYWDZENIA MAŁOLETNIEGO

- a) **Fizyczne** (bicie, szarpanie, kopanie, ciągnięcie za włosy, popychanie, inne- jakie?)

sprawca (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Seksualne (pokazywanie pornografii, dotykanie, stosunek seksualny, inne-jakie?)

sprawca (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Ekonomiczne (zmuszanie do żebrania, zarobkowanie, brak łożenia na utrzymanie Dziecka, brak dbałości o zabezpieczenie ewentualnych należności (np. obiady, alimenty), inne -jakie?)

sprawca (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Psychiczne (poniżanie, grożenie, zamykanie, manipulowanie, obwinianie, wrogość, umniejszanie, wrogość, krytykowanie, brak uwagi/troski, nadmiernie wymaganie, nadopiekuńczość, inne- jakie?)

sprawca (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Psychiczne (niedostarczanie jedzenia/ ubrania/ zabawek / przyborów szkolnych, brak dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego, nieodpowiednia higiena, zaniedbywanie leczenia, bycie przez dziecko świadkiem awantur, inne- jakie?)

sprawca (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ZASOBY MAŁOLETNIEGO

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

OSOBY WSPIERAJĄCE MAŁOLETNIEGO

.....

.....

Sytuacja Małoletniego wymaga:

- Natychmiastowej interwencji TAK / NIE
- Pomocy materialnej TAK / NIE
- Pomocy psychologicznej TAK / NIE
- Powiadomienia Sądu TAK / NIE

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH

Załącznik 6

Monitoring Standardów– ankieta dla Pracowników

Lp.	PYTANIE	TAK	NIE
1.	Czy znasz Standardy Ochrony Małoletnich obowiązujące w Szkole?		
2.	Czy uważasz, że potrafisz rozpoznać syndromy krzywdzonego Ucznia?		
3.	Czy wiesz w jaki sposób zareagować na symptomy krzywdzenia Ucznia?		
4.	Czy zaobserwowałaś/łeś naruszenie przez innego Pracownika zasad określonych w Standardach Ochrony Małoletnich oraz w pozostałych regulaminach i procedurach?		
5.	Czy masz uwagi/sugestie/przemyślenia związane z funkcjonującymi w Szkole Standardami Ochrony Małoletnich?		
6.	Czy jakieś działanie związane z przyjęciem Standardów jest odbierane jako trudne lub niechętnie podchodzisz do jego realizacji z innych powodów i masz pomysł na usprawnienie?		
JEŚLI NA KTÓREŚ Z PYTAŃ 4-6 ODPOWIEDZIAŁŚ/EŚ „TAK”, NAPISZ: Jakie zasady zostały naruszone? Jakie działania podjąłeś? Jeśli tak – jakie? Jeśli nie – dlaczego? Czy masz jakieś sugestie lub propozycję poprawy obowiązujących Standardów?			
Jakie treści potrzebujesz pogłębić w formie szkoleniowej? Napisz lub wskaż tematy wymienione po prawej		• Podstawowa wiedza dotycząca praw Dzieci oraz ochrony Dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem. • Polityka ochrony Dzieci i procedury. • Identyfikacja ryzyka krzywdzenia; interwencja prawna. • Rozpoznawanie symptomów krzywdzenia. • Pomoc Dzieciom krzywdzonym. • Zagrożenia Dzieci w Internecie. • Narzędzia edukacji Dzieci. • Wychowanie bez przemocy. • Przemoc rówieśnicza.	

Załącznik 7

Monitoring Standardów– ankieta dla Małoletnich

Lp.	PYTANIE	TAK	NIE
1.	Czy znasz Standardy Ochrony Małoletnich obowiązujące w Szkole?		
2.	Czy w sytuacji doświadczenia przemocy, krzywdy wiesz do kogo możesz się zwrócić, aby uzyskać pomoc?		
3.	Czy znalazł się ktoś, kto pomógł Ci i udzielił pomocy?		
4.	Czy byłeś/eś świadkiem, gdy stosowano agresję/przemoc wobec kogoś innego? Jeżeli tak, opisz jak zareagowałeś/łaś: 		
5.	Czy w Twojej klasie istnieje problem przemocy lub agresji? Jeżeli tak, opisz ten problem: 		
6.	Czy uważasz, że w Szkole istnieje problem agresji/przemocy? Jeżeli tak, opisz ten problem: 		

Załącznik 8

Monitoring Standardów– ankieta dla Rodziców/Opiekunów prawnych

Lp.	PYTANIE	TAK	NIE
1.	Czy zna Pani/Pan Standardy Ochrony Małoletnich obowiązujące w naszej Szkole?		
2.	Czy w sytuacji doświadczenia przemocy, krzywdy Pani/Pana Dziecko wie do kogo może się zwrócić, aby uzyskać pomoc?		
3.	Czy znalazł się ktoś, kto pomógł Pani/Pana Dziecku i udzielił pomocy? Jeśli Dziecko nie wymagało pomocy, proszę przejść dalej.		
4.	Czy była Pani/był Pan świadkiem, gdy stosowano agresję/ przemoc wobec Ucznia na terenie Szkoły?		
5.	Czy w klasie Pani/Pana Dziecka istnieje problem przemocy lub agresji?		
6.	Czy uważa Pani/Pan, że w Szkole istnieje problem agresji/ przemocy?		
JESLI NA KTÓREŚ Z PYTAŃ 3-6 ODPOWIEDZIAŁ/A PAN/I „TAK”, NAPISZ: Kto udzielił pomocy Pani/Pana Dziecku w sytuacji, gdy działa mu się krzywda? Jak Pani zareagowała/Pan zareagował, gdy w Państwa obecności stosowano przemoc/agresję wobec Ucznia? Jakie problemy przemocy/agresji istnieją, Pani/Pana zdaniem, w klasie Państwa Dziecka? Jakie problemy przemocy/agresji istnieją, Pani/Pana zdaniem, w Szkole?			

Załącznik 9

dn.

Plan Wsparcia Małoletniego

Imię i nazwisko Małoletniego

Rozpoznane potrzeby rozwojowe i edukacyjne:

.....
.....
.....
.....

Cele wsparcia/pomoc :

.....
.....
.....
.....

Działania służące osiągnięciu celów wsparcia/pomocy
(m.in. terminy spotkań ze specjalistami, działanie zapewniające uczniowi
bezpieczeństwo, proponowane formy wsparcia szkolne i pozaszkolne)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Przypuszczalny czas udzielania wsparcia

Osoba odpowiedzialna za wdrożenie i realizację planu

.....

.....
Podpisy osób sporządzających plan

Załącznik 10

Notatka z rozmowy z Rodzicem/ Opiekunem prawnym

Dnia odbyła się rozmowa z Panem/Panią.....

....., Opiekunem prawnym Dziecka.....

Osoby towarzyszące w rozmowie

.....

Rozmowa dotyczyła:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ustalenia i wnioski:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Podpis Opiekuna prawnego Dziecka:

Podpis Pracownika Szkoły:

Załącznik 11

Notatka z rozmowy z Małoletnim

Dnia odbyła się rozmowa z

.....

Osoby towarzyszące w rozmowie

.....

.....

Rozmowa dotyczyła:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ustalenia i wnioski:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Podpis Małoletniego

Podpis Pracownika Szkoły:

Załącznik nr 12

Zalecenia do prowadzenia rozmowy z ofiarą przemocy

1. Celem rozmowy z dzieckiem jest zebranie informacji potwierdzających (bądź niepotwierdzających) jego krzywdzenie w rodzinie, określających charakter i okoliczności zdarzeń, rolę i zachowanie innych członków rodziny oraz zidentyfikowanie sprawcy. Nie wolno jednak zapomnieć, że celem spotkania jest również – a może przede wszystkim - udzielenie Dziecku wsparcia. Sposób prowadzenia rozmowy z dzieckiem powinien oczywiście uwzględniać jego wiek i możliwości rozwojowe, ale również to czy dziecko samo ujawniło doświadczenie krzywdy domowej, czy też podejrzenie zrodziło się w oparciu o inne przesłanki np. informacje osób trzecich czy zaobserwowane u dziecka symptomy fizyczne i/lub behawioralne.
2. W pierwszym przypadku nauczyciel, Pedagog, do którego zwróciło się dziecko musi pamiętać, że został uznany za tę osobę, u której można szukać wsparcia, której można zaufać.
3. W drugim, nieodzowne jest zadbanie o zdobycie tego zaufania. Można porozmawiać na wstępie z dzieckiem na tematy neutralne, ale dla niego istotne. Zapytać np. o zainteresowania, sukcesy, opinie na temat ważnych dla niego spraw. Trzeba okazać werbalnie i niewerbalnie, że jest się zainteresowanym dzieckiem, jako osobą, że jest kimś ważnym dla rozmówcy.
4. Rozmowa musi być w miejscu bezpiecznym i cichym. Czas rozmowy jest czasem przeznaczonym tylko dla dziecka. Nie ma tu miejsca na odbieranie telefonów, wychodzenie na chwilę w „pilnych sprawach”, okazywanie zniecierpliwienia. Warto jeszcze raz podkreślić, dziecko musi widzieć i czuć, że teraz jest najważniejsze. Trzeba liczyć się z tym, że może być ono nieprzygotowane do zwierzeń, nieprzyjemnie zaskoczone sytuacją, może starać się ukryć fakt krzywdzenia przez Rodziców szczególnie, gdy sprawa będzie się wiązać z przemocą seksualną.
5. W rozmowie mogą mu towarzyszyć:
 - a) uczucie wstydu,
 - b) lęk o przyszłość swoją i swojej rodziny,
 - c) lęk przed obwinianiem go przez Rodziców za kłopoty wynikające z ujawnienia sprawy,
 - d) lęk przed zemstą sprawcy przemocy,
 - e) brak znajomości odpowiedniego słownictwa (szczególnie, gdy rozmowa będzie dotyczyć przemocy o podłożu seksualnym).
6. Mogą również ujawniać się mechanizmy obronne pozwalające Dziecku radzić sobie z traumą. Mechanizmy chroniące go przed bólem, cierpieniem i samotnością i pozwalające zachować mimo wszystko wiarę i przywiązanie do Rodziców, ale utrudniające szczerą rozmowę. Są to:
 - a) tłumienie- świadome unikanie bolesnych wspomnień lub uczuć,
 - b) wyparcie- usuwanie i niedopuszczanie do świadomości wspomnień, które przywołują bolesne skojarzenia,
 - c) zaprzeczenie- wmawianie sobie, że zdarzenie, którego doświadczyło lub którego było świadkiem wcale nie miało miejsca („to się naprawdę nie zdarzyło”),
 - d) minimalizacja- minimalizowanie znaczenia doznawanej krzywdy na zasadzie: „gorsze rzeczy się zdarzają”,

- e) racjonalizacja- znajdowanie takiego wytłumaczenia dla zachowania osoby, która stosuje przemoc, aby zwolnić ją z odpowiedzialności za krzywdzenie.
7. Nauczyciel, Pedagog będzie musiał poradzić sobie z własnymi negatywnymi emocjami: lękiem, złością, poczuciem bezradności. Z obawą przed dodatkowym skrzywdzeniem dziecka podczas rozmowy i przed mieszaniem się w „nie swoje sprawy”.
- a) **Pierwszy krok w rozmowie, to nawiązanie dobrego kontaktu z dzieckiem. Jeżeli to się uda można delikatnie przejść do zadawania mu pytań.**
- b) Trzeba dziecko/Małoletniego w tym momencie rozmowy zapewnić, że ma prawo czegoś nie wiedzieć, nie rozumieć pytania lub nie chcieć na nie odpowiedzieć. Taka informacja wzmocni jego poczucie bezpieczeństwa i zmniejszy prawdopodobieństwo, że starając się spełnić oczekiwania rozmówcy będzie mówiło nieprawdę.
- c) Oczywiście zasadą jest używanie w rozmowie z dzieckiem prostego, zrozumiałego języka (zdania pojedyncze, bez podwójnych przeczeń, trudnych wyrazów itd.). Stawiane pytania powinny mieć otwarty charakter, umożliwiając Dziecku opowiedzenie własnymi słowami o tym co mu się przytrafiło. Pytania takie mogą zaczynać się od wyrażen:
- Czy możesz powiedzieć coś więcej na ten temat?
 - Czy chciałbyś jeszcze coś dodać?
 - Czy mógłbyś mi o tym opowiedzieć?
 - Wyjaśnij mi to dokładnie, chciałbym lepiej zrozumieć
- d) **Nie można zadawać pytań sugerujących. Powinno się także unikać pytań zaczynających się od słów: dlaczego? po co? mogących wywołać w Dziecku poczucie winy.**
8. Podczas swojej wypowiedzi dziecko cały czas powinno mieć świadomość, że jest uważnie słuchane. Nauczyciel, Pedagog powinien używać świadczących o tym sygnałów. Mogą mieć one charakter niewerbalny (gesty, mimika) jak również werbalny. Sygnały werbalne to między innymi: zwroty parajęzykowe (np. uhm, aha, no tak), parafrazowanie i odzwierciedlanie. Parafrazowanie można wykorzystać, gdy w rozmowie nastąpi naturalna przerwa, gdy dziecko nagle zamilknie lub zawiesi głos na końcu zdania i da do zrozumienia, że czeka na jakąś reakcję. Istotą parafrazowania jest powtórzenie własnymi słowami tego, co powiedziało dziecko. Można je zacząć od słów: o ile dobrze Cię zrozumiałem..., chcesz przez to powiedzieć, że... próbuję zrozumieć, to znaczy, że... czy mam rację myśląc, że... Odzwierciedlanie to nazywanie odczuć rozmówcy podkreślające zrozumienie przekazów tak werbalnych jak i pozawerbalnych. Może zacząć się zwrotami: *widzę, że jest Ci smutno... wygląda na to, że bardzo Cię niepokoi....*
9. Dodatkowe wskazówki, którymi warto się kierować rozmawiając z dzieckiem co do którego istnieje podejrzenie, że jest krzywdzone w rodzinie:
- a) Trzeba zachować spokój.
- b) Nie można okazywać złości, zszokowania czy zakłopotania tym co dziecko mówi.
- c) Trzeba też powstrzymać się od wypowiadania negatywnych sądów o „agresorze”.
- d) Nauczyciel, Pedagog nie jest śledczym. W rozmowie, którą prowadzi nie chodzi o zbieranie dowodów, ustalanie szczegółów i niepodważalnych faktów. Jeżeli sprawa okaże się poważna ustali je sędzia i Psycholog specjalista.

- e) Trzeba starać się oszczędzić Dziecku traumy związanej z koniecznością kilkukrotnego powtarzania bolesnych szczegółów.
- f) Należy pozwolić Dziecku ujawnić to, na co jest gotowe.
- g) Nie wolno pośpieszać dziecka, trzeba dostosować się do jego tempa relacjonowania wydarzeń.
- h) Należy je upewnić, że dobrze robi ujawniając krzywdy, których doznało, pochwalić je za to, zapewnić, że to co się stało nie jest jego winą, że nie ponosi również odpowiedzialności za to, że nie powiedziało o tym, co mu się przydarzyło od razu.
- i) Należy przejawiać zaufanie i wiarę w to, co mówi i przyjmować to bez osądzania.
- j) Nie należy dramatyzować, tworzyć atmosfery sensacji, wyjątkowości wydarzeń, ale jednocześnie nie należy udawać przed dzieckiem, że wszystko jest w porządku.
- k) Dziecko powinno odczuć, że to o czym opowiada nie powinno mieć miejsca.
- l) Nie wolno zaprzeczać lub bagatelizować jego uczuć.
- m) Trzeba w tych uczuciach mu towarzyszyć. Wyrazić wprost, że się je widzi i rozumie. Nie mają w tym momencie większego sensu stwierdzenia typu wszystko będzie dobrze, nie płacz, nie przejmuj się. Można jednak starać się mu wytłumaczyć, że są Dzieci mające podobne problemy, z którymi czują się tak samo, że różne trudności, które przeżywa, np. ból fizyczny, koszmary nocne, złe samopoczucie itp., miną.
- n) Nie można obiecywać Dziecku zachowania rozmowy w tajemnicy. Spełnienie obietnicy uniemożliwiłoby podjęcie jakiejkolwiek interwencji
- o) Nie można składać innych pochopnych obietnic. Nie ma pewności, jak dalek potoczą się losy dziecka. Nie wiadomo czy sprawca od razu zostanie odizolowany od niego, jak zareaguje jego rodzina, czy nikt inny już go nie skrzywdzi.
- p) Na koniec spotkania trzeba wyraźnie powiedzieć Dziecku, że mu się wierzy i poinformować je, co dalej będzie się działo, z kim będą przeprowadzone rozmowy, aby spróbować mu pomóc.
- q) Rozmowę trzeba spróbować zakończyć jakąś pozytywną uwagą.

Załącznik 13

Telefony pomocowe dla Małoletnich:

Numer telefonu	Nazwa instytucji
116 111	Telefon zaufania dla Dzieci i Młodzieży Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę Czynny: 7 dni w tygodniu/24 h
22 594 91 00	Antydepresyjny Telefon FORUM PRZECIW DEPRESJI Czynny: środa–czwartek od 17.00 do 19.00
22 425 98 48	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna Czynny: poniedziałek–piątek od 17.00 do 20.00
19288	Młodzieżowy Telefon Zaufania Czynny: poniedziałek–piątek od 15.00 do 19.00
22 27 61 72	Dla Dzieci i Nastolatków zaniedbanych, seksualnie wykorzystywanych, których Rodzice piją. Telefon Zaufania Stowarzyszenia OPTA Czynny: poniedziałek–piątek od 15.00 do 18.00
800 120 002	Ogólnopolski telefon dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia” Czynny: 7 dni w tygodniu/24 h
800 12 12 12	Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka Czynny: poniedziałek–piątek od 8.15 do 20.00
800 119 119	Telefon i czat zaufania dla Dzieci i Młodzieży Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Czynny: 7 dni w tygodniu od 14.00 do 22.00

Telefony zaufania dla Dorosłych:

Numer telefonu	Nazwa instytucji
800 100 100	Telefon Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę dla Rodziców i nauczycieli (pomoc telefoniczna i online dla Rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy Psychologicznej Dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności). Czynny: poniedziałek–piątek od 12.00 do 15.00 (dyżury specjalistów)
800 120 002	Ogólnopolski telefon dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia” Czynny: 7 dni w tygodniu/24h Kontakt też przez e-mail: niebieskalinia@niebieskalinia.info
(22) 668 70 00	Poradnia telefoniczna Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia" IPZ PTP Czynna: od 12.00 do 18.00, płatne zgodnie z taryfą operatora. Kontakt też przez e-mail: poradnia@niebieskalinia.pl
600 07 07 17	Interwencyjny telefon Fundacji Centrum Praw Kobiet Czynny: 7 dni w tygodniu / 24 h, płatne zgodnie z taryfą operatora

888 88 33 88	Przeciwpromocowy telefon dla kobiet Fundacji Feminoteka Czynny: poniedziałku do piątku od 8.00 do 20.00, opłata za połączenie jest zgodna z taryfą operatora
800 120 226	Policyjny Telefon Zaufania ds. Przeciwdziałania Promocy w Rodzinie (pod tym numerem telefonu można uzyskać wsparcie w sytuacji promocy w rodzinie. Specjaliści obsługujący linię udzielają informacji na temat procedury "Niebieskiej Karty", np. jakie inne podmioty poza policją, mogą ją założyć. Czynny: poniedziałek-piątek od 9.30 do 15.30 (połączenie bezpłatne).

Instytucje pomocowe

Numer telefonu	Nazwa instytucji
697 801 299, 91 48 30 660	Punkt konsultacyjny ds. Uzależnień i przemocy w rodzinie MOPR ul. Starzyńskiego 3-4, 70-506 Szczecin
091 46 46 334	Dział Interwencji Kryzysowej [DIK] MOPR ul. Starzyńskiego 3-4, 70-506 Szczecin
091 433 30 12	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 al. Papieża Jana Pawła II nr 2, 70-413 Szczecin (8:00-15:00)
91 48 88 355, 519142906	Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "Powrót z U" w Szczecinie, Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień ul. Klonowica 1a, 71-241 Szczecin
530 661 982	Szczecin, Centrum Rehabilitacyjno Medyczne Reha Medica, Ks. Kard. St. Wyszyńskiego 32 Środowiskowa opieka psychiatryczna i psychoterapeutyczna dla Dzieci i Młodzieży
883 999 487	Fractal Concept Sp. z o.o., Al. Wyzwolenia 70, Szczecin Środowiskowa opieka psychiatryczna i psychoterapeutyczna dla Dzieci i Młodzieży
91 422 60 60	Zachodniopomorski Instytut Psychoterapii, ul. Teofila Firlika 19, Szczecin Środowiskowa opieka psychiatryczna i psychoterapeutyczna dla Dzieci i Młodzieży
91 880 64 46 rejestracja 91 880 64 54, 91 880 64 43 informacja	Ośrodek Wysokospecjalistycznej Całodobowej Opieki Psychiatrycznej SPSZOZ Źdroje Mączna 4, Szczecin Oddział psychiatryczny dla Dzieci i Młodzieży

Informator o instytucjach rządowych i samorządowych, podmiotach oraz organizacjach pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-educacyjne:

NAZWA	ADRES	TELEFON E-MAIL	PODEJMOWANE DZIAŁANIA
Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej	ul. Mickiewicza 3, 70-383 Szczecin	796 425 085 biuro@srk.szczecin.pl	poradnictwo Psychologiczne, prawne oraz Pedagogiczne, szkolenia dla rodzin, dyżury 1-go kontaktu, terapie indywidualne i rodzinne (w tym dla Dzieci i Młodzieży), grupy wsparcia
Szczecińskie Centrum Wspierania Rodziny	ul. Szeroka 19, 71-211 Szczecin	504 361 653 kontakt@scwr.pl	poradnictwo prawne, Psychologiczne, psychiatryczne, rodzinne, Pedagogiczne, mediacyjne oraz seksuologiczne, wsparcie rodziny z problemem alkoholowym, terapia systemowa
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorski Oddział Regionalny w Szczecinie	al. Jana Pawła II 42/ U9, 71- 415 Szczecin	91 43 45 128 691 474 797 zarzad@tpd.szczecin.pl	poradnictwo prawne, Psychologiczne oraz Pedagogiczne
Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Mediatorów	ul. Garncarska 5, 70-377 Szczecin	512 079 278	poradnictwo mediacyjne, terapeutyczne, Psychologiczne, prawne oraz Pedagogiczne, terapia indywidualna i rodzinna, dyżury 1-go kontaktu

Zachodniopomorska Fundacja Pomocy Rodzinie "Tęcza Serc"	ul. Kolumba 60, 70-035 Szczecin	508 170 803 91 433 27 27 teczaserc@teczaserc.pl	poradnictwo Psychologiczne, prawne, psychiatryczne, Pedagogiczne oraz rodzinne, terapia indywidualna i rodzinna, dyżury 1-go kontaktu
Fundacja Rodzina - Rozwój - Sukces	ul. Jarogniewa 10/6, 71-664 Szczecin	791 152 102 fundacja@rrs.szczecin.pl	warsztaty dla Rodziców, psychoterapia dla Rodziców, poradnictwo specjalistyczne
Fundacja "Wychowanie bez porażek"	ul. Mickiewicza 53, 70-385 Szczecin	602 336 109 fundacja@wychowawanie.org.pl	trening skutecznego Rodzica